

2. Taxele anuale se le depositează parochial, administratorii parochiali, capelanii și diaconii la protopresviteratul concerninte cel mult până la finea lui Februarie al fie-cărui an, iar protopresviterii și administratorii protopopesci se depositează acele taxe la cassa diecesană pe lângă o consemnare, în carea se se cuprindă numele preoților și sumele solvite de către dânsii, cel mult până la 15. Martie al fie-cărui an.

3. Banii adunați cu tasul la Pogorirea Duhului sânt în favoarea fondului de pensiune al preoților, preoții, cari conduc oficiul parochial, au să i substearnă pe lângă raport protopresviterului concerninte cel mult în 8 zile, soțotite dela ziua Pogoririi Duhului sânt; iar protopresviterii vor substerne acei bani la casa diecesană cel mult în 14 zile pe lângă o consemnare, în care se se cuprindă numele comunelor bisericesci și sumele adunate cu tasul, lângă care consemnare mai are a se alătura ca documente și rapoartele oficiilor parochiale.

4. Colectele vor avea să se încheie în 30 de zile soțotite dela primirea listelor de colectare, iar banii adunați dimpreună cu listele au prin preoții cari conduc oficiul parochial, a se deporta numai după ce frunzile au înțepat, numai se în-datorează ca să-i substearnă apoi la Consistoriu pe lângă o consemnare a comunelor din care s'au colectat banii, având a areta și sumele, care s'au adunat dela fie-care comună și având a alătura la consemnare ca documente justificatoare și listele de colectare.

VII. Aceia, cari vor intra pe viitoriu în statul preoțesc taxa fundamentală și cea anuală au să o solvească de a dreptul la cassa diecesană cu ocasiunea hirotonirei lor; iar cei ce înaintează dela o treaptă mai mică la una mai înaltă, respective dela o parochie de o clasă mai slabă la o parochie de clasă mai bună, diferența întră taxa fundamentală a poziției sale de mai înainte au să o depositeze la cassa diecesană prin protopresviterul concerninte, respective deadreptul la cassa diecesană, cel mult în 14 zile după intrarea în fundațiunea cea nouă.

Caransebeș, în 12. Decembrie 1890.

Episcopul diecesan

Nicolae Popea, m. p.

PARTEA NEOFICIALĂ.

O conferință*) foarte importantă.

Reproducem această conferință din „Lumină pentru toți” din motiv, că și la noi tot acele pedeci se pun cercetării școlilor, ca și într'alte locuri; atragem apoi atențiunea învățătorilor, preoților și a comitetelor noastre parochiale asupra mijloacelor indicate pentru atingerea scopului.

„Care ar fi cele mai nimerite mijloace, spre a face pe copii să vină la școală, fără a recurge la aplicarea amenzilor, prevăzute de lege?”

Domnilor învățători, Doamnelor învățătoare!

Este știut astăzi, că amendarea (pedepsirea) părinților cari nu-și dau copiii la școală regulat, n'a adus școlii până astăzi nici un folos real. Din contră, în unele locuri amendarea a făcut mai mult reu decât bine școlii.

În adevăr, eata cum stă lucrul:

Dumneavoastră cunoașteți mecanismul, prin care se aplică amenzile. Învățătorii triuntesc lista primăriei despre toți copiii, cari au absentat dela școală și numărul absențelor ce a făcut fie-care, cerând a se aplica amenda prescrisă de lege părinților. Unii din primarii, ca să nu se strice cu locuitorii, cari l-au ales de primar și cari îl vor alege și în viitoriu, pun lista învățătorului la dosariu, (ad acta) fără să dea nici un curs. Alții o dau uitării și tocmai târziu consultă consiliul comunal, dacă să supună sau nu pe părinții îndărătnici la amendă. În fine alții, de și pun pe părinți la amendă, dar au grijă de a areta cu degetul pe învățătorii, asmuțind pe locuitorii contra lui, zicând că dela el vine tot reul.

Cu alte cuvinte, în unele comune legea obligativității rămâne literă moartă; iar în altele, dacă se aplică, face mai mult reu decât bine școlii, adică: 1. Pune reu pe învățătorii cu părinții; 2. Îndârjește spiritele în comună contra școlii, în loc să le calmeze și să le atragă; 3. Amenda încassată în loc să serve la ajutorarea copiilor săraci, cari vin la școală, sau la îmbunătățirea materială și morală a școlii, de multe ori se întrebunțează de primării la alt-ceva cu totul străin de școală; 4. În fine, aplicându-se amenda, se lovesce în cel mai sărac, nenorocit și incult om din comună, care ar trebui să aibă ajutoriu și protecție din partea școlii și comunei, iar nu lovire, fiind că este constat, că numai săracii, incultii și nenorociții nu-și trimit copiii la școală, iar nu cei avuți și luminați.

În fața acestei împrejurări ne întrebăm dar: n'am putea găsi alte mijloace mai nimerite, spre a face pe copii să vină la școală, fără a recurge la aplicarea amenzilor, prevăzute de lege?

*) Cei care cu toată atenția această conferință trimisă de Dl. Condurățeanu, revisorul școlarii din județul Dâmbovița, am constatat că e foarte importantă, de aceea i-am și dat acest titlu. E. B.

Să cercetăm

Omul după natura sa este făcut să trăiască în societate. Ori-cât de incult ar fi și ori-cât de pădureț, îi face multă plăcere, să stee de vorbă cu cineva, căruia să-i comunice nevoile și păsurile sale, precum și amărăciunile și bucuriile ce întâmpină în calea vieții. — Învățătorul dar, ca și preotul, ar face foarte bine, ca să profite de această slăbiciune a firii omenesci în interesul școlăii. Sărbătoarea și Dumineca, seara și dimineața, înainte și după terminarea cursurilor școlare, să caute a se întâlni cu părintii de familie, cari au copii în etate de școală. Să le vorbească de interesele, de păsurile și nevoile lor. Să le arăte calea spre bine într'un mod desinteresat. Să se poarte cu ei și să-i povățuească în modul cel mai afabil, frățesc și prietinesc, aducându-le din când în când vorba și despre școală și arătându-le foloasele ce aduce școală celui care învață carte. — Când săteanul va vedea în învățătoriu un povățuitoriu spre bine și un prieten desinteresat, veți ști că nu se va mai îndărătnici, ca să se-și decopilească la școală.

Se naște însă întrebarea: cu ce să-l țină la școală pe copil, dacă părintele este sărac și lipsit de mijloace?

Se știe, după-cum s'a mai zis, că în genere nu vin la școală copiii celor mai săraci și celor mai inculti oameni din sat. Prin urmare, cauzele cele mai însemnate, cari fac pe copii să nu vină la școală sunt două: *Sărăcia și ignoranța părinților*. Dacă aceste obstacole ar fi înlăturate, biruința ar fi câștigată în folosul școlăii. Sărăcia însă și ignoranța părinților sunt doi dușmani puternici ai școlăii, cari nu pot fi învinși cu una cu două. Dar lucrul se poate ameliora în cât-va și eată cum cred eu: consiliul comunal,* prin indemnul învățătorului, preotului și altor persoane iubitoare de instrucțiune din comună, să prevadă în fie-care an în bugetul comunal**) o sumă oare-care sub numele de „*cheltueli pentru ajutoriu și încurajarea elevilor săraci*“.

Afară de aceasta în fie-care comună, eărăși prin inițiativa învățătorului și preotului, să se înființeze un Comitet de binefacere compus din 7—8 persoane, care să poarte numele eărăși de „*Comitetul de binefacere pentru ajutoriu și încurajarea elevilor săraci*“. Acest comitet va fi pus sub președinția și casiera celui mai fruntaș om din sat, proprietariu seau arendaș.

Comitetul va fi însărcinat cu strângerea cotizațiilor și ofrandelor, ce se vor face de persoanele bine-voitoare în folosul copiilor săraci. Din fondurile strânse de acest comitet și din banii provăzuți în bugetul comunal se pot procura cărți, hârtie, condee, ba chiar și îmbrăcăminte și încălțăminte

*) La noi, comitetul parochial.

**) La noi, în bugetul cultului.

elevilor săraci. Prin urmare Părintii săraci și cari nu cunosc binefacerile instrucțiunii, pe de o parte înduplecați prin sfaturile frățesci și amicale ale învățătorului, pe de alta ajutați de primărie și comitetul de binefacere la nevoile și cheltuelile ce reclamă școală, nu vor mai fi nepăsători pentru fiii lor, nu vor mai hesita ași trimite copii la școală.

Pentru ajungerea acestui scop însă se cere din partea învățătorului trei lucruri: un spirit de inițiativă, o stăruință fără preget și o bună armonie între el, preotul satului, primariul comunei și locuitorii fruntași, pe cari trebuie să-i facă a fi de părerea sa.

Atâta însă tot nu este de ajuns. Se știe că copilul din frageda sa etate este plin de *curiositate*. Pe el îl mișcă și-l atrage ori-ce lucru de senzație. Dacă vede un ursariu cu un urs, spre exemplu, el este în stare să alerge cine știe de unde, ca să se ducă să-l vadă. Dacă aude o muzică, sau vede o trupă de soldați, nu numai că alearga în partea locului ca să-și satisfacă curiositatea, dar chiar se silește să imiteze ce face muzica, sau trupa de soldați. Astfelu adese-ori vezi copii în urma muzicilor, făcându-și mâna trâmbiță și cu ea la gură, cântă imitând pe cornist. După ce au văzut pe soldați, adese-ori copiii iau câte un bêt, își imaginează că au în mână o armă și se pun a face muștră cu soldații.

Ei bine, eată o slăbiciune a copilului, de care trebuie învățătorul să profite, spre a-l atrage la școală. Să-l atragem prin curiositate.

Mijloacele, prin cari îl putem face să vină la școală de curiositate, sunt *mijloace educative și instructive*. Ele sunt prescrise chiar de pedagogie și programă. Eată-le: *escursiunile geografice și științifice cu elevii școlăii în jurul comunei*; *Muzica vocală*: Cântarea în cor și intonarea de imnuri naționale și religioase; *exerciții militare*, făcute în școală, dar mai ales la câmp, Dumineca și sărbătoarea; *exerciții gimnastice*, dialoguri și monologuri, recitate de copii, mai ales la excursiunile geografice.

Când copiii din comună cari nu vin la școală, vor vedea pe prietenii lor, cari urmează la școală, că merg în rând la câmp ca soldații, când îi vor vedea făcând diferite exerciții militare, când îi vor auzi cântând cu toții în cor la biserică imnuri religioase și la câmp și școală imnuri și arii naționale, în fine când îi vor vedea executând înaintea școlăii și la câmp diferite jocuri fröbeliane; atunci curiositatea lor va lua proporțiuni mari și gustul lor pentru școală se va desvolta cu repeziune, atunci chiar ei vor ruga pe părintii lor ca să-i dea la școală. Eată dar, dlor, mijloace de a atrage pe copii la școală, fără a supune pe părintii la amendă. Am găsit școlă rurale în această circumscricțiune, pline de copii, atrași numai prin asemenea mijloace, fără a se aplica cea mai mică amendă.

Nu zic ca amenda să nu se aplice nici de cum ; dar cred, că aceasta trebuie să fie cea din urmă și cea mai netrebnică armă, de care trebuie să uzeze învățătorul pentru aducerea copiilor la școală.

D. P. Condurațeanu.

Revisor școlar în Tirgoviște.

Cum vorbim?

Conferință ținută la Ateneu, în 25. Noemurie, de G. IONESCU-GION.

(Fine.)

Din fericire pentru depositul sfânt ce-l era încredințat de veacuri și pentru păstrarea nestirbită a cărui recunoștință eternă el merită, de vreme ce el a scăpat din veltoriie trecutul limbii române, temelul neclătit al unității naționale, — din fericire, zic, țeranul român lăsase să treacă și grecismele, și turcismele, și rusismele, și primele franțuzisme, și latinismele și vorbea limba moștenită din moși strămoși. La auzul cuvintelor străine și lungi de un cot,* pe cari orășenii le amestecau în vorbirea lor, țeranul român putea răspunde ca și *Martina* din *Les Femmes Savantes*, nemuritoarea comedie a lui Molière: eu nu cunosc pe boerii acestia.

„Boerii“, adică cuvintele, pe cari le cunosea țeranul, erau „boerii“ cei adevărați; cuvintele țeranului erau acelea, cari dedeseră pept cu toate străinismele dușmăne și nemișcate remaseseră la locul lor.

În creerii Carpaților, vorbele — românește răsunaseră dela descălciătoare, românește res-nă și azi. În gura țeranului, mai mult decât pe buzele târgovețului a trăit și a crescut limba română. Ba chiar, în câte rânduri vorbitorul seau scriitorul, doritorii de curată vorbire românească, nu ascultă cu drag povestea vr'unuia dintr'acel bătrân moșnegi, care cu ochii perduți în zare, își vorbește imaginațiunii de scânteietoare poezie, despre măririle trecutului seau despre minciunile de pe lumea cealaltă.

Și numiri nouă pentru lucruri nouă, cine le brodesce și cine le găsește mai nimerit decât țeranul?

De pe această tribună a Ateneului, în anul în care ostașul român reinoda pe câmpiele Bulgariei ferul vitejiilor trecute cu acela al victoriilor Independenței, un Ateneist de frunte, dl Odobescu, ni-a spus, așa cum d-sa stie să spună, cum o țerancă a găsit cuvântul cel mai potrivit pentru barbarismul ecleror, care se întrebuița în vocabulariul nostru militar.

— Am văzut, răspunsă țeranca ofiterului care o întreba, am văzut luând într'acolo vr'o doi cerceți de-ai noștri.

În adunările țeranilor cu proprietarii la 1848. și în Divanurile *ad hoc* dela 1857., țeranii trimiși la adunare vorbiră o limbă, la auzul căreia boerii

*) D. e. precum introduc unii astăzi slavenescele: *indeletnicire, desmădădjuire*; în loc de cuvintele românești, *deprindere, desperare*. ș. a. ș. a.

și învățații rămăseră cu gurile căscate. Costache Rosetti povestea cu drag despre limba vorbită de bătrânii satelor, veniți la Divan, și cita textul propozițiunii cu care unul dintr'ensii își începuse cuvântarea. Țeranul răspundea la afirmațiunile nedrepte ale unuia din marii boeri ai Munteniei și zicea: *la toate cele spuse de luminatul boeriu răspuns se cade*. Acest *se cade*, zicea Rosetti, pus la sfârșitul propozițiunii, era de o măreție antică.

De altmintreli, ori de câte ori a fost vorba de limba română în genere, tot de atâtea ori cu limba vorbită de țeran s'a început.

Un alt Ateneist de frunte, dl Hașdeu, în *Magnum Etimologicum Romaniae* dă limbii vorbite de țeran locul de onoare și la întrebările, pe cari și le pune în uriașa-i lucrare științifică, răspunsurile, nu o dată ci de nenumărate ori i-le dă limba vorbită de țeran.

Mulțumită acestor limbi, azi bine cunoscute prin publicarea Colecțiilor de poezii populare, de poezii, legende, basme, datine și credințe, — mulțumită disparițiunii școalelor tendențioase, fi latiniste, fie de ori-ce altfelu — limba română a intrat pe o cale de firească propășire. Ne folosim de ceea ce am păstrat ca al nostru în reslătirea veacurilor trecute, dar nu închidem cu un zid ca al Chinei limba noastră, ca nu cumva să pătundă într'ensă vre-un cuvânt nou. Credem cu toți adevărul cel bine gândit și bine spus de mintosul Orațiu, poetul Romei: cuvintele sînt ca frunzele; cele cari au dat mai înainte, cad mai de timpuriu.

Au și cuvintele vîrsta lor. Cele bătrâne dispar, împreună cu ființele seau cu lucrurile ce nu mai sînt. Lumea se schimbă, azi mai cu seamă, cu o iuteală și cu o putere ne mai pomenită. Vaporul, electricitatea, minănil științei zilnic măresc această putere de evoluțiune și de revoluțiune cu nisce coeficienți, cari ar fi înmămurit pe un om de-acum 50—60 de ani. Lucrul cel nou onoare fără milă lucrul cel vechi. Faimoasa *luptă pentru viață* s'a încins în limbă ca în toate manifestările activității omenesci. Cuvintele se luptă cu aceeași putere cu care se luptă ființele și lucrurile. Cele nouă fac ca cele vechi să easă din circulațiune, întocmai ca paralele bătrâne și teșite, cărora li-s'a șters neșfeaua.

După cum *carul* cu boi împodobit a fost înlocuit cu *căruța* de birjă, bătută de *trăsură*, care a fost bătută de *vagon*, de învins și dînsul, poate! Cine știe? de *balon* — tot astfel se petrece și cu cuvintele. *Vracul* a fost omorît de *doftor* și de *medic*, cari la rîndul lor vor fi scoși din circulațiune, — căci mari sînt minunile științei! — de cuvîntul *chimist*.

Vechia *cinste* este pomenită numai la praznice, căci tinera *onoare* i-a luat locul. *Speranța*, nemărginită în dorințele ei, *tout à fait fin de siècle*, salută c'un aer de superioritate vedită gârbova *nădejde*, care abia mai resuflă într'un ospiciu de invalizi.

Oamenii de treabă au devenit oameni onorabili, poate pentru-că treburile au devenit afaceri. Protipendada d'acum 60—70 de ani, în care nésuiau din resputeri să se îndese și să se înghesue oamenii de toată mâna, protipendada a făcut un salt colosal, și a devenit high-life-ul, în care acum, mai mult decât atunci dau năvală toți cei cari vor să se arate că sînt, când în realitate nu sînt al locului ce ocupă.

Legile, instituțiile, năravurile, viața se schimbă din an în an, și deci limba caută să se schimbe.

Și toate aceste, pe iute, de grabă, de-a fugă: o alergătură fără seamăn, la vederea căreia un bătrân d'acum 60—70 de ani, proptindu-și islicul cu o mână și sumetindu-și anterul cu alta, gata s'o tulsească la Brașov, ar fi întrebat cu groază:

— Kirie eleison, psichi-mu, dar ce e?! Vin Turcii? Vin Tătarii? Vin Cazacii? Ce e, bre!?

Nu e nimic. Nu e decât evoluțiunea, fenomenul cel bătrân ca lumea și totdeauna nou; e progresul etern și neînclăturabil, care acum se desevêșese mai iute ca odinioară.

Cuvintele nouă intră unele după altele în limbă, dar atât de grăbite încât n'ai avut timp, — vorbesc de popor, — să faci cunoștință deplină cu unul, și altele cu duimul bat la ușă. Primesc, primesc într'una și fără băgare de seamă, căci lucrurile noue așteaptă să fie botezate.

— Ce este aceasta? întreabă poporul.

— Acesta este un calorifer.

— Bun; calomfir.

— Dar această casă măreață, mai frumoasă decât tot ce am văzut în București?

— Este Ateneul.

— Bun; Antineul.

Poporul zice acum calomfir și Antineu, până când va învăța să zică bine, după cum a învățat să zică bine constituție pe care o zicea acum 25 de ani constituție, etaj, pe care îl numea tapaj și după cum s'a convins de vr'o 8—9 ani încoace, că peronul unei gări se chiamă peron, ear un piron, plural pironi, care va se zică cu totul altceva.*)

Poporul primesc, primesc merou; zice întâu rêu și schimonosit, dar pe urmă se corege, fiindu-i frică să nu fie de ris, — căci și la noi ca și în Franția, ridiculul este arma cea mai puternică pentru a săpa și a dărâma un obicei urit seau pocit.

De altmintreli, dacă poporul înțelege și zice rêu cuvintele nouă, adică radicale, clasa cultă nu rămâne în vorbire cu altele mai pe jos.

Dacă altă dată grecismele și franțuzismele grecisate, despre cari am vorbit, dau limbii române o ciudată fisonomie, azi franțuzismele fără terminațiunii grecesci bântue cu o furoare ne mai pomenită.

Academia din Berlin, spăimântată de potopul

*) Așa ar trebui să scie și literații nostri, că alta e cerul și alta e ceriul; alta carul și alta cariul. Să nu ne schimosească limba cu învățător, consistor, notar, țipar; minister, ș. a. în loc de: învățătoriu, consistoriu, notariu, țipariu, ministeriu ș. a.

franțuzismelor cari năpădiseră în limba germană în secolul trecut, puse în 1784., la concurs următoarea cestiune: *Cari sînt cauzele, cari au făcut ca limba franceză să devină limbă universală?*

Academia Română ar trebui, azi, să pună la concurs un alt subiect și mai oportun, și anume: *Microbul franțuzismelor în limba română*, cestiune de bacteriologie lingvistică; gena și mijloacele de distrugere ale acestui microb. Cel, care ar găsi mijlocul de distrucțiune și, prin cultură chiar violente, ar inocula Românilor limful antifranțuzist, ar aduce un mare serviciu, cel mai mare serviciu limbii române.

Nu e strat, nu e cerc soțial, în care acest microb să nu furnice, să nu mișune în număr nenumărat.

Bunăoară, pe stradă, cine nu a auzit stereotipa frasă: lasă-mă, moncher, că eclatez, parole d'honneur ești agaçant, bre! bre! — 12 cuvinte, din cari șeasă franțuzisme și un turcism.

La cameră: crede oare onorabilul preopinent, că amandamentul său delayat într'o faseologie cocusă, va frapa conștiința Parlamentului. Solennel, mais pas fort.

La o vizită, adecă la un five oc'clock, unde — lucru rare! — se vorbesce românesce. D-na A... vorbesce românesce cu d-na B... Ah! ma chère madame, se fravez cu d-na Z... jamais de la vie!

La Tribunal, oh! la Tribunal e de spaimă!

Cine nu a văzut și nu a auzit pe fruntașii nostri advocați, că încep întâlu cu vaitările lor pe românesce, și apoi așa deodată, fără ca nimic să-l oblige o dau pe franțuzesce.

Bunăoară: ch! Domilor, și D-molombe, și Laurent sînt mai mult decât espliciti în cestiunea care ne preocupă, ași putea zice tranchanți, da, tranchanți... et puis, Messieurs, pourquoi s'arêter a Demolombe?! montons plus haut, allons aux sources, examinons la base de tout droit, le droit romain...

Ear prezidintele după-ce îl lăsă câtăva vreme să-și facă pofta pe franțuzesce, îl intrerupe pe românesce zicându-i: Maître Z..., luați-o pe românesce.

Maître X... adecă avocatul suride și începe seau cu un au reste, dlor jud-cărori, seau cu ac-l infam ori, franțuzesce or, românesce deci seau prin urmare părăsit, care se lipesc tocmai ca filoxera vastatrix de toate alineatele unui discurs judiciar seau parlamentar.

În armată; regulamentele militare, graiul vorbit este de asemenea infectat până la măduvă de microbul franțuzismelor.

Un exemplu, dar tipic. E o scenă admirabilă, petrecută în curtea unei casarime de călărași. Soldatului Stan Sfârlează i-au venit dela sat mama și tata. Stau de vorbă, șezuți jos, în curte. Tatăl și fiul vorbesce, mama tace, dar din ochi, soarbe pe fiul său, înfașându-l cu privirea în nemărginita-i

iubire maternă. Din partea cealaltă a curții se apropie *don'Sergentu*. Stan se scoală, tată-sau se scoală, și bătrâna mamă, strângându-și zăbunul la pept, se scoală și dânsa. *Don'Sergentu* se uită fără se incline capul și ajungând la Stan, care salută, îi zice?

— Ai *bouchonnat*, Stan?

— Da, să trăiți, *don'Sergent*: am *bouchonnat*.

Sergentul se duce; Stan și părinții săi șed ear jos. Mama cu voce blândă întreabă pe fiu-său.

— Stane maică, ce zise?

— Mă întreabă de-am *bouchonnat*.

— Ce e aia, maică?

— E! și d-ta mamă: *bouchonnagiul* va se zică ștergerea cailor de năduseală c'un glomotoc de paie.

Mama tace, dar în privirea ei se mai citește, pelângă iubire, și simțământul admirațiunei. Pleacă la sat acasă și în curând toate suratele și cumetrele vor afla cât de deștept s'a făcut Stan și cum a învățat limba dela oraș.

— Când o veni acasă, are să ne-o vorbească, și-o să vă mirați mare! d'ășa limbă boerească.

Și într'adevăr, *bouchonnagiul* va merge la sat, unde nu va fi singur, căci la cea dintâiu potecă, va fi salutat de ștregariul de *merci*, care, lucru ciudat! și-a pus prin satele române un *m* în coadă și se zice *mersim dumitale*, cum se zicea odată bătrânescul și frumosul *mulțămim dumitale*, „vere“ ori „frate“.

E de groază, cum liberații din armată și drumurile de fier au înpeștriat limba dela sate, curată ca pârul de munte; cu atâtea și atâtea cuvinte străine. Poetul zice cu deosebită dreptate:

Unde vin cu drum de fier

Toate cântecile pier.

Și totuși cu toată această năpustire peste limba română a franțuzismelor de acum, se găsesc scriitori și vorbitori cari, îndată ce simt pe vârful limbii gădilitura plăcută a unui franțuzism intraripat, își mușcă buzele și omor microbul între măsele, — mai cu seamă când măselele sunt de peste Olt.

Pe acești vorbitori și scriitori dela această tribună și dela altele ale țerei noastre, publicul Ateneului ca ori-ce public român, i-a ascultat cu drag și cu românească mândrie.

Căci pe buzele unui vorbitoriu de frunte, de felul cărora mulți au suit scările acestei libere și răsunătoare trilune, ce limbă mai bine decât limba română poate să întrunească cuvinte, în cari combinațiunea vocalilor cu consoanele să fie mai sonoră, ear bogăția și varietatea accentelor să 'nlădie mersul vocii mai frumos și mai musical? Ce limbă poate să fie mai fericită cu calificativele sale spirituale ori pitorești, cari coloră ori animă mai viu ideea? Și în fine ce limbă, mai cu prisos decât limba română, poate să dea oratorului o frază, care în aducăturile și'n măreața ei înfățișare, să arete ideea cu toate legiuitele i podoabe?

Se zicea la Roma când Forul resuna de cântecul elocinței lui Cicerone, ca frasa acestui mare orator, se aseamănă cu toga unei matrone romane, togă ale cărei cute cădeau, se prolongiau, se inclinau și se lăsau ondulând cu o simetrie și cu o artă incomparabilă. Oure, în-isele și geruudivele frașei române, belșugui de legături, cari servă drept punți de trecere dela o prepoziție la alta, și relativele cu măsură întrebuințate, nu îndreptătesc frasa română a cere și pentru dânsa ca potrivită firei și geniului său, comparațiunea cu toga matronei romane.

Noi, generațiunea tină de scriitori și vorbitori, credem că da. Credem cu tărie, că limba română de astăzi, învutită cu cuvintele nouă încetățente în limbă, prin învoirea unanimă a poporului român, poate să ne dea tot ce-i vom cere pentru rostirea lămurită și estetică a ideilor noastre fie în scriere, fie în vorbire. Credem, că de frumșeta și de comorile minunate ale limbii noastre cu toți ne vom convinge într'un timp cu atât mai scurt, cu cât mai d-se vor fi probele ce vom da despre aceste frumșeti. Credem în fine că, pentru a vorbi ori a scrie ori-ce pe românește nu vom mai avea trebuință să mai alergăm nici la sburdaluica francesă, nici la limbele altor neamuri.

Fericit poporul, care se îndestulează cu ale lui și dintre ale lui!

Pentru această îndestulare a poporului român cu ale lui și dintr'ale lui, a lucrat Ateneul în timp de 25 de ani. Pentru Românismul în tot și în toate, la tot poporul român din patru părți de lume, — pentru Românismul etern ca și credința și nemuritoria ca viitorul au lucrat în Ateneu bătrânii, cari azi la această serbare ni-au dat nouă locul de rîvnită cinste.

Cu tăria și cu entuziasmul lor, cu un cuvânt ne'nfrinat de iubire pentru țeară și pentru știință, primim dela dânsii sânta sarcină ce ni-se încredințează. Și aci și pretutendeni, și acum și'n totdeauna, vom gândi și vom trăi, vom scrie și vorbi pe românește pentru România!

Mulțămită publică.

Prea Sântia Sa Domnul Episcop *Nicolae Popoa*, membru onorariu și fundator al Reuniunii învățătorilor rom. gr. or. dela școalele confesionali din diecesa Caransebeșului, a donat pe seama fondului acestei reuniuni, o *sulă de florin v. a.* pentru care marimonioasă donațiune, subscribul presidiu își permite a esprima și pe această cale publică călduroasa mulțămită a reuniunii, Prea Sântiei Sale. Inaltului protector al reuniunii, rugând pe Atotputintele Dumnezeu, ca să ni-l susțină încă mulți ani fericiți spre fericirea neamului nostru românesc. *Bocșa-Montană*, în 10 22. Decemvrie 1890.

Martin Tapu,
vice-președintele reuniunii.

Ioan Marcu,
notariul prim. al reuniunii.

Varietăți.

Dr. Ioan Paul, profesor în Slatina (România) este numit profesor la cursul superior dela liceul din Iași și cu ziua de 1 Decembrie vechiu a. c. a intrat în funcțiunea noii numiri.

Jurnal românesc ilustrat. În „Institutul tipografic” din Sibiu va apărea dela 1. Ianuarie 1891. odată pe săptămână „*Foia ilustrată*” sub direcțiunea dnlui *Dr. D. P. Barcianu*. Prețul: pe un an 6 fl., pe jumătate de an 3 fl., pe un pătrăru de an 1 fl. 50 cr.

Descoperirea unei cimiterii roman în Ardeal. Lângă Roșia-Montană s'a descoperit pe teritoriul erarial un cimiteriu roman cuprinzând mai mult de o mie de urne cu cenușe; s'au aflat și bani de aur și argint. În urma arătării făcute de vicecomitele, ministrul contele *Csáky* a răspuns, că în scopul conducerii săpăturii va trimite la fața locului bărbați de specialitate.

Magnum Etymologicum Romaniae. În curând va apărea tomul al III-lea din această publicație monumentală a Academiei române. Tipărirea acestui volum e tare înaintată.

Apel* către avocații români. În genere este grea situația sub care gemem; este în-ă însutit și înuit grea aceasta mai cu seamă în acele părți locuite de Români, unde poporul n'are avocați de un sânge cu el. Străinul, străin a fost, este și rămâne. De această grea soarte *per excellentiam* au parte Români din cercul Tășnadului (comit. Sălajiu). Drept aceea din încrederea mai multor inteligenți români viu înadins a ruga pe preast. domni avocați români, ca să binevoască a stărui la deschiderea măcar a unei cancelarii avocațiale în Tușnad, unde nici un avocat român nu practică advocatura. Pentru orientare servească următoarele: Tășnadul, opid, are judecătoria cercuală cu cărți fundare, prețună, notariat comunal, gendarmerie, financerie, perceptorat reg. de dare, cfi în postal și telegrafic, cale ferată, medicii, vete.inariu și farmacie, casă de păstrare, piață comercială, târguri de săptămână mari și bine cercetate ș. a. Locuitorii sânt: Șvabi, Maghiari, Români și Jidani. Cercul se compune din 44 de comune având 59.000**) de locuitori, din care $\frac{3}{4}$ sânt Români, ținut bine dotat dela natură cu locuitori cu stare. *Zalmoc*, 16. Decembrie n. 1890. (p. u. Sarmaság). Cu toată stima *G. Stanciu*, preot.

Un inginer silvic român. Dl *Olympiu T. Boiu* a obținut zilele acestea titlul de inginer silvic dela școala superioară de silvicultură și agicultură — *K. k. Hochschule für Bodencultur*, — în Viena. E cu atât mai înbucurătoriu acest eveniment, cu cât d-sa este primul Român ce a obținut acest titlu la numita academie.

Necrolog. Domnul *Ludovic Vincențiu Fischer*, simpaticul filoroman și admirabilul traducătoriu metric al poeziilor române în limba germană, decorat de Maestatea Sa. Regele Carol I. al României cu medalia de aur „bene merenti” cl. I. și-au repus nobilul seu suflet în mânilor creatoriului Lunii în 15. Decembrie st. n. la 6 $\frac{1}{2}$ oare

Toate foile române sânt rugate să reproducă acest apel.

**) A se vedea conscripția din 1880.

seara în Croellwitz lângă Halle a. d. Saale în Saxonia, unde domicila ca director al fabricelor de hârtie d'acolo. Vom reveni asupra biografiei acestui bărbat, a cărui activitate e strîns legată cu istoria literaturii române în decursul celor două decenii din urmă. Fie-i țărîna ușoară, ear memoria lui binecuvîntată și păstrată cu iubire și recunoștință de nația română în etern!

Revistă internațională. Cu începutul anului viitoriu va apărea în Londra, la Swan Sonnenschein & C-ie., Paternoster Square, o revistă intitulată „*Pantobiblion*”, destinată a da seamă critică de toate opurile științifice apărute în întreaga lume civilisată. Această revistă va avea fie-care articol critic scris în limba cărții despre care e vorba. Astfeliu ea se va publica deodată în 15 limbi diferite: franceză, engleză, germană, italiană, spaniolă, portugeză, olandeză, suedică, daneză, ungară, română, sârbă, rusă, boemică și poloneză. Abonamentul la această revistă va costa 25 fr. pe an. Fasciculele lunare vor conține dela 150 până la 200 de pagini.

Telhariul îndresneț. În Moravița se întemplantase o furătură cu jaf. Geandarmii căutau după lotri, când eacă *Max Weiss*, adiunct notarial alungat petru mai multe înșelătorii, se ofere geandarmariei de detectiv pentru jaful cunoscut. Câtva timp i-a și succes acestui telhariu de a purta de nas pe gendarmi. Dar în urmă acestia prinseră prepus pe el și ținură o perchisiție în locuința lui *Max Weiss*, unde aflară, nu numai obiectele jafuite în Moravița, ci și o mașină de fabricat bani de metal. Mașina fu confiscată eară telhariul arestat.

Limfa lui Koch în București. În 17/29. Noembrie la 10. oare dimineața D. Dr. *Asaki* a început la spitalul Colțea inocularea cu limfa doctorului Koch contra tuberculosei. Cel dintăiu inoculat a fost un lucrătoriu tipograf.

Progres în Montenegro. De scurt timp *principele Nicolau de Montenegro* a publicat în Danilograd o rezoluțiune, care pentru Montenegro însemnează deschiderea unei noue ere de lucrare. În o vorbire ținută mulțimide popor, care a venit să-l salute, a glorificat vitejia Montenegrinilor, și a continuat, că dacă ar fi ei atât de buni lucrători ca eroi, atunci ar fi tocmai așa de avuți și de glorioși. A zis după aceea, că fiecare soldat montenegrean din părțile, unde se poate produce vița de vine, în anul acesta are să planteze 200 vițe,; mai departe fiecare brigadir trebuie să planteze 20 maslini, fiecare comandant și subcomandant de batalion 10 maslini, fiecare oficer și stegarîu 5 maslini, fiecare sergent 2 maslini și corporalul 1 maslin. După o dispozițiune a principelui, fiecare individ, care plantează de voe bună 2000 vițe de vine, este scutit 10 ani de dare. Foia oficială declară, că în urma acestei ordinăciuni țeara va fi mai avută cu 5 milioane vițe de vine și cu 20.000 maslini.

Pod peste Bosfor. După-ce inginerii au separat Asia de Africa prin canalul ce-l săpară prin istimul dela Suez, acum vor să o lege de Europa prin construirea unui pod, care începînd la capătul Seraiului la Stambul s'ar termina pe țărmurile asiatic spre Sud de Kiz-Kule. Lungimea podului ar fi de vre-o 2000, lărgimea de 15

metri, ear înălțimea deasupra de nivelul mării de 40 metri.

Mulțămirea publică. Subscriși în numele comitetului parohial gr. or. rom. din loc venim și pe această cale a exprima cele mai călduroase mulțămiri următoarelor credincioase:

Veduva Ana Böldurean născută Balotă din loc, din pietate creștinească a binevoit a dona sântei noastre biserică un steag vînăt de pănură în preț de 20 fl. cu icoanele SS. Archangelii Michail și Gavril și S. Ioan Botezătorul, întru memoria repositărilor sêi părinți. Pentru acest fapt mărimimos Atotputernicul sê binecuvinte pe donătoare; ear sufletele în Domnul repositărilor ei părinți sê le așeze în ciata sântilor.

Veduva Ana Diaconovicu din Caransebș cu fiu-sa Marta, învătătoare la școala conf. gr. or. rom. din loc, conđu-se de adevărat creștinesc simțiu au binevoit a dona töt sântei biserică dreptmăritoare din loc, un steag vînăt de pănură în preț de 20 fl. cu icoanele Pogorirea Duhului Sânt și Învierea Dnului nostru Isus Christos. Pentru care faptă vrednică de toată lauda le aducem cea mai călduroasă mulțămirea publică.

Ghilaă, din ședința comitetului parohial ținută în 9/21 Decembrie 1890. — Chiril Oprian, paroh iubilaru ca președinte. Petru Dalea, învătătoriu ca notariu.

Bibliografie.

În editura librăriei Socec și comp. a apărut de sub tipariu Cartea de cerire partea I. de învătătorii asociați, edițiunea a XXII-a, revăzută și refăcută de dnii A. I. Odobescu și I. Slavici. Prețul 1 leu.

A șsit de sub tipariu: în editura librăriei Socec și comp. Vasile Alexandri, „Ovidiu”, dramă în 5 acte și în versuri, formând volumul XI. al operelor sale. Edițiune corectată și publicată sub priveghierea autorului. Prețul unui exemplariu 3 lei noi.

A șsit de sub tipariu din imprimăria „Românului” „Cercetări” despre școalele romănesci din Turcia de Teodor Burada. Prețul 2 lei.

CONCURS.

Conform literilor Ven. Consistoriu ddto 16. Noemvrie a. c. Nr. 3263. sc. se escrie prin această concurs cu termin de 30. de zile, pentru întregirea postului de adjunct învătătoresc pelângă emeritul învătătoriu din cömună Logoj-1, Marcu Borlovan.

Emolumentele sânt următoarele:

1. $\frac{2}{3}$, (două părți de trei) din salariul de 300 fl. adică 200 fl.
2. Paușal de scris 10 fl.
3. Paușal pentru conferințele învătătoresci 7 fl.
4. Paușal pentru îngrijirea școalei 15 fl.
5. Venit dela înmormântări circa 20 fl.
6. 28 metri de volum de lemne în natură sau în bani gata 70 fl.
7. Cortelul învătătoresc întreg cu grădina de un juger.

Eară după moartea emeritului învătătoriu, Marcu Borlovan, toate emolumentele ce le are densusul se adaug la salariul învătătoresc, anume:

1. În bani gata 100 fl.
2. Iămëntul școalei constătătoriu din două jugere de pământ.

3. Lemne de foc 12 metri de volum.

Doritorii de a ocupa arest post, vor subșterne recursele lor provăzute cu atestătele prescise la oficiul protopresviteral gr. or. rom. al Logojului.

[68] 1—3

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine: Dr. George Popovicu, protopresviter,

CONCURS.

Pe basa ordinăciunei Venerabilului Consistoriu diecesan din 9. Noemvrie a. c. Nr. 2197. B. se escrie concurs pentru ocuparea postului de capelan la parohia de clasa III. pelângă neputinciosul paroh Ioan Daminescu din Glamna-Română cu filia Glamna-Montăna, protopresviteratul Făgetului, cöttlul Căraș-Severin, cu termin de 30 de zile dela prima publicare.

Emolumentele împreunate cu acest post sânt:

Jumetate din toate venitele parohiale ale parochiului veteran, Ioan Daminescu.

Doritorii de a ocupa acest post sânt avisați a-și trimite recursele lor instruate conform Statutului Organic bisericesc și regulămentului pentru parohii — adresate comitetului parohial — Prea On. oficiu protopresviteral în Făget.

În fine recurenții sânt poștiți a se presenta în vre-o Duminecă seau sêrbătoare în s. nta biserică spre a-și arêta desteritatea în cântare și tipic.

Glamna-Română, în 22. Noemvrie 1890.

[66] 3—3

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine: Sebastian Olariu m. p., protopresviter tractual.

CONCURS.

Pe basa ordinăciunei Venerabilului Consistoriu diecesan din 16. Noemvrie a. c. Nr. 2524 Șc. se escrie concurs pentru ocuparea definitivă a postului de învătătoriu la școala confesională gr. or. română din Jur sei cu filia Botesti, protopresviteratul Făgetului, cöttlul Căraș-Severin, cu termin de 30 de zile dela prima publicare.

Emolumentele împreunate cu acest post sânt:

1. În bani gata 150 fl. v. a.
2. 8 Hl. de grân.
3. 12. Hl. de cucuruz.
4. 32 metri de volum de lemne aduse în cörtă școalei, din care se încălzesc și sala de învătămënt.
5. Cortel liber cu jumetate de juger de grădina.
6. Scripturistica 3 fl. y. a.
7. Conferințele învătătoresci 10 fl. v. a.
8. Cürătorul școalei 6 fl. v. a.

Cel-ce dorese a ocupa acest post au a-și subșterne recursele provăzute cu documentele prescise și adresate comitetului parohial din Juresci cu filia Botesti, la oficiul protopresviteral gr. or. rom. al Făgetului până la termful dëshcis.

Recür înți sânt poștiți a se presenta în vre-o Duminecă seau sêrbătoare în s. biserică

Juresci, în 22. Noemvrie 1890.

[67] 3—3

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine: Sebastian Olariu m. p., protopresviter tractual.

